

**УПРАВЛІННЯ ОСВІТИ І НАУКИ
ВОЛИНСЬКОЇ ОБЛАСНОЇ ДЕРЖАВНОЇ АДМІНІСТРАЦІЇ
КОМУНАЛЬНИЙ ЗАКЛАД ВИЩОЇ ОСВІТИ «ЛУЦЬКИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ КОЛЕДЖ»
ВОЛИНСЬКОЇ ОБЛАСНОЇ РАДИ**

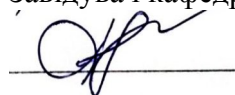
Факультет початкової освіти та фізичної культури
Кафедра природничо-математичної, світоглядної освіти та інформаційних технологій

ЗАТВЕРДЖЕНО

Проректор з навчальної роботи
 Наталія БОРБИЧ
«29» серпня 2025 року

СХВАЛЕНО

на засіданні кафедри природничо-математичної, світоглядної освіти та інформаційних технологій
Протокол № 1 від 28 серпня 2025
Завідувач кафедри

Тетяна БОРТНЮК

ПОГОДЖЕНО

Гарант освітньо-професійної програми

Наталія ДЕНИСЕНКО

«28» серпня 2025 року

РОБОЧА ПРОГРАМА ОСВІТНЬОГО КОМПОНЕНТА

ОК 1. Історія української державності та культури

освітньо-професійна програма **Середня освіта (Фізична культура)**

освітній ступінь **бакалавр**

галузь знань **A Освіта**

спеціальність **A4 Середня освіта**

предметна спеціальність **A4.11 Середня освіта (Фізична культура)**

академічна група **11 ФК**

РОЗРОБНИК: Дем'янюк О.Й., доктор історичних наук, професор, доцент кафедри природничо-математичної, світоглядної освіти та інформаційних технологій

1. Опис освітнього компонента

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, освітній ступінь	Характеристика освітнього компонента	
Кількість кредитів – 3	Галузь знань А Освіта	Очна (денна) / Заочна форма навчання	
	Спеціальність А4 Середня освіта Предметна спеціальність А4.11 Середня освіта (Фізична культура)	Статус освітнього компонента: Обов’язковий	
Змістових модулів – 2	Освітній ступінь: бакалавр	Рік підготовки: 1-й	
Загальна кількість годин – 90		Семестр: 1-ий	
		Лекції 20	Семінари 16
		Самостійна робота 49	
		Консультації 5	
		Вид контролю: екзамен	

1.1. Анотація освітнього компонента

Освітній компонент «Історія української державності та культури» є складовою обов'язкових освітніх компонентів, що формують загальні компетентності та є частиною підготовки фахівців першого (бакалаврського) рівня, базовою для вивчення всього циклу гуманітарних і соціально-економічних дисциплін, що передбачено спеціальністю 014 Середня освіта (Фізична культура). Освітній компонент орієнтований на розвиток у здобувачів освіти знань пов'язаних із головними етапами української державності, знайомства з найкращими зразками української культури, сприйняття вітчизняної історії та культури невід'ємною частиною світової спадщини людства.

«Історія української державності та культури» передбачає вивчення здобувачами вищої освіти складних процесів державотворення та етапів розвитку української культури від найдавніших часів до сьогодення, ознайомлення з процесами створення матеріальних і духовних цінностей українським народом на проєвропейському цивілізаційному шляху. Опанування матеріалом курсу сприяє формуванню гуманістичного світогляду майбутнього вчителя фізичної культури, вміння творчо опрацьовувати та критично переосмислювати культурно-історичний досвід українського народу, формувати на цій основі власні переконання, громадянську позицію, здобувати навички і вміння, соціально-гуманітарні компетенції, необхідні для практичної діяльності. Освітній компонент покликаний виконувати, водночас із пізнавальною дуже важливу культурно-виховну

функцію, залучати до гуманістичних духовних цінностей як власного народу, так і всього людства. Значущість вивчення «Історії української державності та культури» особливо зростає у зв'язку з актуалізацією патріотичного, морального, естетичного виховання та формування гуманістичного світогляду молодого покоління громадян України

1.2. Мета та завдання освітнього компонента

Метою вивчення освітнього компонента є виховання майбутніх фахівців як свідомих громадян України; розвиток почуття патріотизму та глибоких морально-етичних переконань, усвідомлення молоддю власної причетності до тисячолітньої історії українського народу; сприяння усвідомленню студентами належності України до європейського історико-культурного простору та важливості її інтеграції до Європи. Крім того, передбачено формування в здобувачів освіти розуміння суті державних, історичних, культурних та культурно-освітніх процесів, що відбувалися в минулому й відбуваються нині в Україні, їх об'єктивної оцінки, взаємозв'язку та взаємозалежності.

Основні завдання вивчення освітнього компонента:

- опанування теоретичними засади державотворення та соціокультурного розвитку народу;
- формування історичного мислення, наукового світогляду;
- набуття навичок науково-історичного аналізу;
- виявлення логіки й об'єктивних закономірностей історичного процесу;
- ознайомлення з основними етапами формування української державності та культури в українських землях;
- висвітлення досвіду національного державотворення, традицій української державності, значення боротьби українського народу за відродження та утвердження національної культури;
- ознайомлення з етапами українського державотворчого та культуротворчого процесу;
- визначення ролі незалежної України в системі міжнародних відносин, внесок національної культури до світової культурної спадщини;
- виховання високого рівня культури, громадянської відповідальності, національної гідності, патріотизму

1.3. Пререквізити та постреквізити

Пререквізити: Історія української державності та культури нерозривно пов'язана зі здобутими знаннями на попередньому рівні підготовки здобувачів освіти (гімназія, ліцей тощо) й передбачає їхнє використання в процесі вивчення освітнього компонента. Засвоєння головних положень передбачає тісну взаємодію з іншими освітніми компонентами, зокрема – Українською мовою за професійним спрямуванням.

Постреквізити: освітній компонент «Історія української державності та культури» предметно інтегрується з освітніми компонентами, які забезпечать у майбутньому загальну й професійну підготовку. Є базовим для: «Українознавчі студії», «Історії педагогіки та фізичної культури», «Краєзнавчо-туристичної діяльності в НУШ».

1.4. Характеристика освітнього компонента

У результаті вивчення курсу «Історія української державності та культури» у здобувачів освіти мають сформуватися **компетентності**, які відповідають сучасним вимогам підготовки бакалаврів.

Компетентності, якими повинен оволодіти здобувач освіти:

Інтегральна компетентність. Бакалавр фізичної культури і спорту здатний розв'язувати складні спеціалізовані завдання у галузі освіти, що передбачає застосування теоретичних знань і практичних умінь з наук предметної спеціальності, педагогіки, психології, теорії та методики навчання і характеризується комплексністю та невизначеністю умов організації освітнього процесу в закладах середньої освіти.

Загальні компетентності

ЗК 1. Здатність діяти етично, соціально відповідально та свідомо, з повагою до прав і свобод людини, дотримуючись принципів академічної доброчесності та нетерпимості до корупційних проявів..

ЗК 3. Здатність до пошуку інформації, її аналізу та критичного оцінювання.

ЗК 4. Здатність застосовувати набуті знання в практичних ситуаціях.

ЗК 5. Здатність використовувати інформаційно-комунікаційні технології, орієнтуватися в інформаційному просторі, здійснювати пошук, аналіз та обробку інформації з різних джерел, ефективно використовувати цифрові ресурси.

ЗК 7. Здатність забезпечувати здобувачам освіти навчання державною мовою, спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово.

ЗК 10. Здатність розуміти стратегію сталого розвитку людства та узагальнювати основні категорії предметної області в контексті загальноісторичного процесу.

Спеціальні (фахові) компетентності

СК 1. Здатність формувати в здобувачів освіти загальні та предметні компетентності відповідно до вимог Державного стандарту середньої освіти та моделювати зміст навчання відповідно до обов'язкових результатів навчання.

СК 2. Здатність володіти фаховою термінологією (у тому числі іноземною мовою), здійснювати пошук, аналіз та оцінювання інформації, необхідної для постановки і вирішення педагогічних завдань, професійного й особистісного вдосконалення.

СК 4. Здатність здійснювати психологічну підтримку та створювати умови, які забезпечують функціонування інклюзивного освітнього середовища.

СК 6. Здатність здійснювати виховання на уроках і в позакласній роботі, забезпечувати педагогічний супровід процесів соціалізації та інклюзії здобувачів освіти, формувати їхню культуру і толерантність.

СК 13. Здатність виховувати в здобувачів освіти соціально-особистісні якості: громадянську позицію в різних сферах життєдіяльності, комунікативність (у тому числі з представниками інших національностей та професійних груп), прагнення до збереження навколишнього середовища та уміння діяти на підставі етичних міркувань (мотивів).

СК 16. Здатність забезпечувати навчання учнів державною мовою; формувати та розвивати їх мовно-комунікативні уміння і навички в області предметної спеціальності.

Результати навчання:

ПРН згідно з ОПП

РН-З 4. Знає основні концепції та принципи педагогіки і психології, враховує в освітньому процесі закономірності розвитку, вікові та інші індивідуальні особливості учнів.

РН-З 12. Знає та усвідомлено сприймає головні ознаки української національної ідентичності, має навички, необхідні для виконання конституційного обов'язку щодо захисту Вітчизни, незалежності та територіальної цілісності України.

РН-У/Н-1. Проводить наукові дослідження з проблем педагогіки, психології, фізичної культури, розробляє, оформлює та презентує наукові роботи.

РН-У/Н-4. Аналізує історичні і педагогічні процеси, психічні й фізіологічні стани та властивості людини під час занять фізичною культурою.

РН-У/Н-7. Застосовує в професійній діяльності історичні та філософські методи й підходи, дотримується принципів академічної доброчесності, сприяючи формуванню етичного та об'єктивного освітнього середовища.

Результати навчання за освітнім компонентом

Бакалавр повинен:

Знати: основні теоретичні положення освітнього компонента, важливі вузлові проблеми усіх визначених тем, загальні закономірності історичного та культурного розвитку; тенденції державотворчих процесів України; загальні історичні джерела та орієнтуватися в новітній науковій літературі; суть взаємодії історії української державності та культури з фізичною культурою.

Уміти: кваліфіковано користуватися понятійно-теоретичним апаратом історії української державності та культури в практичній діяльності; синтезувати набуті знання у відповідне світосприйняття та високу політичну культуру; творчо застосовувати набуті знання з історії української державності у повсякденній діяльності, для орієнтації у суспільно-політичному житті, оцінювання суспільних явищ, подій; застосовувати загальні методи наукового пізнання: аналіз-синтез, індукція-дедукція, сходження від конкретного до абстрактного тощо; формувати власну наукову позицію щодо актуальних політичних проблем сьогодення; самостійно осмислювати закономірності історичного розвитку; орієнтуватися у системі зв'язків фізичної культури й історії

української державності та культури, розуміти їх значення для формування особистості.

Мати уявлення про: складні та суперечливі явища, процеси в історії суспільно-політичного та культурного життя України у контексті світової цивілізації; основні закономірності історичного розвитку; функціонування державного апарату, політичних партій, причинно-наслідкові зв'язки зміни влади; цивілізаційні засади української державності та культури.

2. Зміст освітнього компонента

Змістовий модуль 1. ПРОБЛЕМИ УКРАЇНСЬКОЇ ДЕРЖАВНОСТІ ТА КУЛЬТУРИ ПЕРІОДУ ДАВНЬОЇ ДОБИ ТА СЕРЕДНЬОВІЧЧЯ

Тема 1. Вступ. Поняття та концептуальні засади освітнього компонента

Предмет, завдання і мета освітнього компонента «Історія української державності та культури». Загальні положення курсу. Історіографія та джерела курсу.

Реалізація завдань: формування базових знань з історії української державності; задоволення пізнавального інтересу з проблем курсу; ознайомлення з досягненнями в галузі вітчизняної культури; створення цілісного сприйняття подій та фактів з історії української державності; формування власної точки зору на події історії української державності.

Історична характеристика періодів, державний та суспільний лад, культурний розвиток періодів. Основні поняття: «держава», «державність», «культура» та похідні від них. Періодизація української державності. Принципи та методи вивчення освітнього компонента. Роль історії української державності та культури у формуванні світогляду бакалавра фізичної культури. Навчальна дисципліна в процесі формування інтегральних, загальних та спеціальних (фахових) компетентностей бакалавра фізичної культури.

Тема 2. Прояви державності на українських землях. Витоки української культури

Первісні культури на теренах сучасної України та їх періодизація. Трипільська культура. Ямна культура. Чорноліська культура. Зрубна культура.

Початки державного розвитку на теренах України. Рабовласницькі держави на території сучасної України. Кімерійська та скіфо-сарматська державність. Кімерія. Скіфія (Велика Скіфія. Мала Скіфія). Формування, розвиток органів влади й управління та причини занепаду Скіфської держави. Історична, державотворча та культурна спадщина скіфів. Сарматія: виникнення, державний устрій, культурні надбання. Культура Кімерії, Скіфії і Сарматії та їх впливи на розвиток української культури.

Політичне об'єднання племен готів. Держава гунів.

Грецькі міста-держави Північного Причорномор'я: заснування, соціально-економічний та культурний розвиток, державний лад, зв'язки з метрополією, причини занепаду. Культура грецьких міст-полісів: Тіра, Ольвія, Херсонес, Пантікапей, Феодосія та їх значення для культурного розвитку українських земель. Процес формування, розвитку та причини занепаду Боспорського царства.

Тема 3. Зародження української державності. Руська держава (IX–XII)

Витоки української державності. Виникнення державності у східних слов'ян. Східнослов'янські племена і союзи племен в VI ст. Союз слов'янських племен «Антське царство» Утворення Руської держави в другій половині IX ст.

Теорії походження та зародження української державності. Наукова неспроможність норманської теорії походження Руської держави. Безпідставність претензій росіян на спадковість Русі. Історичне значення Русі.

Суспільний лад. Князі. Бояри. Духовенство. Міське населення. Купці і ремісники. Смерди. Правове становище окремих груп феодально залежного населення. Закупи. Изгої. Холопи. Народні повстання проти феодалів.

Державний лад. Характерні риси ранньофеодальної монархії. Князь. Рада при князеві. Віче. Удільні князі, Сюзеренітет-васалітет. Місцеві органи управління. Десяткова система управління. Двірцево-вотчинна система управління. Посадники. Волостелі. Тіуни. Вірники. Мостники. Судові органи.

Культура Руської держави. Вплив Візантії на духовну та культурну спадщину Русі. Договори

Русі з Візантією 907, 911, 944, 971 рр. Руська Правда та її редакції. Церковні і князівські статuti. Церковно-державне право. Поява писемності. Організація шкільної освіти і бібліотек. Наукові знання. Літописання. Література. Право та законодавство. Мистецтво. Іконопис.

Тема 4. Розвиток української державності. Волинсько-Галицька держава (XII–XIV)

Роздроблення Руської держави на окремі князівства. Київське, Чернігово-Сіверське, Галицьке та Волинське князівства.

Утворення Волинсько-Галицького князівства та його історичне значення. Держава Романовичів. Королівство Русі (1253–1340 рр.). Боярське і князівське землеволодіння в Галичині. Князівське і боярське землеволодіння на Волині. Церковно-монастирське землеволодіння. Розвиток міст. Загарбання Галичини Польщею, а Волині Литвою.

Державний лад. Влада князя. Рада бояр. Віче. Феодальні з'їзди. Центральні органи управління: тисяцький, сотський, воєвода, двірський. Двірцеві посади: отроки та ін. Посадники. Волостелі. Старости. Судові органи.

Суспільний лад. Феодали. Духовенство. Міське населення. Феодальне залежні селяни. Смерди. Холопи.

Культура держави Романовичів. Освіта. Наукові уявлення. Література. Містобудування. Архітектура, малярство та скульптура. Князівські грамоти. Міжкнязівські договори. Галицько-Волинський літопис. Грамота князя Івана Берладника 1134 р. Рукописання князя Володимира Васильовича 1287 р. Уставна грамота князя Мстислава Даниловича 1289 р.

Тема 5. Литовсько-Руська держава (1352–1569)

Формування Литовсько-Руської держави. Захоплення Литовським князівством Волині, Чернігово-Сіверщини, Поділля, Київщини. Загарбання Галичини Польщею. Литовсько-польські унії. Кревська унія (1385 р.). Городельська унія (1413 р.). Люблінська унія (1569 р.).

Панівні та залежні верстви населення. Магдебурзьке право. Державний лад. Вплив церкви на державне управління. Суспільний лад. Феодали. Селяни та їх закріпачення в законі. Устав на волоки 1557 р. Зростання феодально-кріпосницького гніту та селянські рухи. Міське населення.

Державний лад. Влада литовського господаря і польського короля. Пани-рада. Великий вальний сейм. Воєводи. Старости. Воєводські і повітові сеймики. Управління містами. Судочинство Литовсько-Руської держави.

Вплив культури Русі на культурний, освітній, релігійний розвиток Литовсько-Руської держави. Судебник Казимира IV 1468 р. Литовські статuti 1529, 1566, 1588 рр. Пам'ятки Магдебурзького права. Освіта і наука. Православні братства. Полемічна література.

Тема 6. Українські землі в складі Речі Посполитої (1569–1648)

Зростання впливу Польщі на Литву. Захоплення Польщею Київщини, Волині та Брацлавщини. Утворення Речі Посполитої. Люблінська унія 1569 р. Зміна політико-правового становища українських земель після приєднання до Польського королівства. Наслідки Берестейської церковної унії 1596 р. Суспільно-політичний розвиток українських земель в складі Речі Посполитої.

Виникнення українського козацтва. Запорізька Січ, її структура та організація; роль в історії України. Державотворчі погляди С. Наливайка. Проєкт католицького київського єпископа Й. Верещинського про побудову в українських землях козацької держави (1596 р.). Реєстрові козаки. Впровадження наприкінці 1625 – на початку 1626 р. полково-сотенного військово-територіального устрою (гетьман М. Дорошенко). «Статті для заспокоєння руського народу» (1632 р.), «Ординація Війська Запорізького реєстрового» (1638 р.).

Суспільний і державний лад. Воєводи. Старости. Воєводські і повітові сеймики. Управління містами. Судова система.

Європейські культурні впливи на розвиток української культури. Західноруські літописи, мемуари та хроніки як історіографічні джерела польської доби. Розвиток української полемічної літератури. Православні братства. Український стиль в архітектурі, мистецтво іконостасу. Мистецькі здобутки українського Ренесансу. Розвиток музичного мистецтва. Особливості українського театрального мистецтва. Пам'ятки Магдебурзького права. Освіта і наука. Острозька школа та Києво-Могилянський колегіум.

Тема 7. Зародження козацтва. Гетьманська держава (1648–1657)

Гене́за та еволю́ція українського козацтва. Запорізька Січ. Військова організація та воєнне мистецтво українського козацтва. Державна ідея за козацької доби. Політична система та інституційна модель Української козацької держави: специфіка українського козацького державотворення; генеральна та старшинська ради; інститут гетьманства та генеральної старшини; центральні органи виконавчої та судової влади; полково-сотенний устрій Гетьманату.

Антикріпосницький і визвольний характер народної війни 1648–1654 рр. в Україні. Приєднання України до Московії. Рішення Земського собору від 10 жовтня 1653 р. Переяславська рада 18 січня 1654 р. Правове становище Лівобережної України в складі Московської царства за Березневими статтями 1654 р.

Суспільний лад. Зміни в суспільних відносинах. Ліквідація польського магнатського і шляхетського землеволодіння. Послаблення феодально-кріпосницької системи. Зміцнення старшинського і церковного землеволодіння.

Державний лад. Знищення польської адміністративно-політичної системи управління. Формування Української держави, її політична форма. Органи центральної та місцевої влади і управління. Військова рада. Генеральний уряд на чолі з гетьманом. Полкові і сотенні уряди, Курінні і городові отамани. Магістрати і ратуші в містах.

Загальна характеристика тенденцій розвитку української культури козацької доби. Роль українського козацтва у формуванні української національної ідентичності.

Тема 8. Гетьманська держава. Період Руїни (1657–1687)

Криза в управлінні державою. Пошук союзників. Переяславські статті Ю. Хмельницького (1659 р.). Московський договір І. Брюховецького (1665 р.). Андрусівський договір (1667 р.).

Державний лад. Органи центральної та місцевої влади і управління. Військова рада. Генеральний уряд на чолі з гетьманом. Полкові і сотенні уряди, Курінні і городові отамани. Магістрати і ратуші в містах.

Умови та тенденції розвитку української культури в добу Руїни. Універсали гетьмана. Збірники магдебурзького права.

Тема 9. Гетьманщина (1687–1774)

Загальна характеристика періоду. Входження Правобережної України і Західної Волині до складу Російської держави.

Суспільний лад. Правове становище соціальних груп. Посилення кріпосницького гніту. Гетьманський універсал 1760 р. про заборону переходів селян і його підтвердження 1763 р. Зрівняння в правах козацької старшини з російським дворянством (1785 р.).

Державний лад. Адміністративно-територіальний поділ на полки, сотні і курені. Обмеження автономії України, Малоросійський приказ 1663 р. Перша Малоросійська колегія (1722–1727 рр.). Правління гетьманського уряду (1734–1750 рр.). Полкові, сотенні і курінні органи управління. Організація судів. Відновлення гетьманства. Конституція Пилипа Орлика 1710 р.

Українська культура періоду бароко (друга половина XVII–XVIII ст.). Вплив європейської культури XVII–XVIII століття на українські землі. Зародження ідей просвітництва в українських землях. Стиль українського бароко як універсального художнього напрямку в усіх видах мистецтва – поетичному, образотворчому, музичному, театральному та в архітектурі. Внесок гетьмана Івана Мазепи в культове будівництво. Розвиток освіти і книгодрукування в козацьку добу. Козацькі літописи як джерело вивчення культури козацтва. Розвиток архітектури козацької доби на західноукраїнських землях. Особливості західноукраїнського живопису та іконопису. Г. Сковорода, С. Гамалія, М. Полетика, Д. Туптало, С. Яворський, Ф. Прокопович. Діяльність Київської академії. Друкарська справа.

Змістовий модуль 1. ВІД ІДЕЇ УКРАЇНСЬКОЇ ДЕРЖАВНОСТІ – ДО ДЕРЖАВНОЇ НЕЗАЛЕЖНОСТІ

Тема 10. Українські землі під Російською імперією (кін. XVIII – поч. XX)

Розклад і криза феодально-кріпосницької системи. Зростання капіталістичних відносин.

Декабристський рух в Україні. Руська правда П.Пестеля. Посилення гніту царизму. Передумови реформ 60-70-х рр. XIX ст. Посилення царизмом національного гніту. Валуєвський циркуляр 1863 р. Емський акт 1876 р. Ідеї федералізму. Ідеї слов'янської єдності й «український месіанізм».

Суспільний лад. Дворянство. Духовенство. Міське населення. Цехові і робочі люди. Державні селяни. Поміщицькі кріпосні селяни. Інвентарні правила 1847–1848 рр.

Державний лад. Перетворення намісництв у губернії. Збільшення кількості українських губерній. Створення генерал-губернаторств. Дворянські зібрання на чолі з предводителями. Повітовий апарат управління. Земський суд і земські справники. Управління в містах. Скасування Магдебурзького права.

Роль інтелігенції в національно-культурному відродженні української культури. Формування системи освіти. Літературно-просвітницький характер українського відродження. Розвиток архітектури, скульптури, живопису, музичного та театального мистецтва. Перша таємна організація Кирило-Мефодіївське братство. Розвиток освіти та науки в Наддніпрянщині. Культурно-просвітницька діяльність українських громад. І. Котляревський, Т. Шевченко, П. Куліш, М. Максимович, М. Драгоманов. Образотворче мистецтво: станковий живопис (Василь Тропінін), портретний, історичний та пейзажний (Капітон Павлов, Аполлон Мокрицький, Тарас Шевченко), монументальний живопис, скульптура громадського звучання (пам'ятники Хмельницькому, Котляревському, Гоголю). Пам'ятки садово-паркового мистецтва.

Тема 11. Українські землі в складі Австро-Угорської імперії (кін. XVIII – поч. XX)

Загарбання західноукраїнських земель Австрією. Утворення коронного краю Галичини. Революція 1848 р. і створення Головної Руської ради у Львові. Австро-угорська угода 1867 р. та утворення Австро-Угорської монархії. Ціслейтанія і Транслейтанія.

Державний лад. Органи урядової адміністрації. Губернатор. Галицький становий сейм. Окружні старости Мандатори. Судові органи. Конституція Австрії 1848 р. Крайові конституції для Галичини і Буковини 1850 р. Австрійська конституція 1867 р. Угорська конституція 1848 р. Імператор Австрії і король Угорщини. Рейхсрат Австрії та сейм Угорщини. Делегації. Рада міністрів. Спільні міністерства. Крайовий міністр для Галичини. Намісник і крайовий президент. Повітові старости. Громадські управи. Судово-прокурорські органи.

Органи самоврядування. Галицький і Буковинський крайові сейми, порядок формування, склад і компетенція, Крайовий виділ (комітет), Повітові, міські і сільські ради. Організація управління Львова і Чернівців за статутом 1870 р.

Суспільний лад. Магнати і рицарі. Кріпосні селяни. Скасування кріпосного права. Міське населення.

Розвиток національної культури на західноукраїнських землях в першій половині XIX ст. Розвиток національної культури на західноукраїнських землях у другій половині XIX ст. Культурно-освітня діяльність народолюбів. Розвиток архітектури, образотворчого та театального мистецтва. Наукове товариство імені Т. Шевченка. І. Франко, Ю. Бачинський.

Тема 12. Українська Народна Республіка (березень 1917 – квітень 1918)

Передумови утворення Української Народної Республіки. Повалення самодержавства і утворення Тимчасового уряду. Національно-визвольна революція в Україні. Утворення Української Центральної Ради на чолі з М. Грушевським. Територія УНР в 1917 р. Мала Рада і Генеральний секретаріат. Місцеві органи УЦР: губернські і повітові ради, волосні і сільські народні управи. Комісари Тимчасового уряду. Генеральний військовий комітет.

Перший (23 червня 1917 р.) і другий (16 липня 1917 р.) Універсали Української Центральної Ради. Третій універсал (20 листопада 1917 р.) і проголошення УНР. Боротьба більшовиків за владу в Україні. І Всеукраїнський з'їзд Рад у Києві. Ультиматум Раднаркому РРФСР. Четвертий універсал (22 січня 1918 р.). Проголошення самостійності і незалежності України. Законодавча діяльність УЦР. Окупація України німцями. Розгін Української Центральної Ради. Конституція УНР, її зміст і значення.

Формування республіканської форми правління в Україні. Українська Центральна Рада. Генеральний Секретаріат. Місцеве самоврядування. Територіально-адміністративний поділ українських земель.

Модернізм як світоглядна та культурно-естетична реакція на революційні події доби. Культурний рух періоду УЦР. Підтримка Української Центральної ради розвитку української освіти та культури, видавничої справи, театрального життя. Заснування Української Академії мистецтв.

Тема 13. Україна періоду Гетьманату «Українська Держава» (1918)

З'їзд українських хліборобів. Конгрес хліборобів. Створення Гетьманату «Українська Держава». Проголошення П.Скоропадського гетьманом України. Закон про тимчасовий державний устрій України. «Грамота до всього українського народу». Дипломатичні переговори з європейськими країнами. Відносини з Німеччиною. Внутрішня і зовнішня політика гетьмана. Підписання прелімінарного миру з Раднаркомом РРФСР. Падіння Гетьманату.

Державний лад. Гетьман. Рада Міністрів. Мала Рада Міністрів. Місцеве самоврядування. Губернські старости. Управління столичного отамана. Судова система. Система прокуратури. Закон «Про державну варту».

Особливості розвитку української культури періоду Гетьманату П. Скоропадського. Освітні реформи: формування україномовних закладів освіти, створення Київського народного та Кам'янець-Подільського університетів, заснування академії наук. Створення: першого українського національного хору у Києві, Державної капели бандуристів Гната Хоткевича, Державного симфонічного оркестру ім. Миколи Лисенка. Державний український архів. Національна Галерея мистецтв. Український історичний музей. Українська національна бібліотека. Створення ВУАН.

Тема 14. УНР періоду Директорії (листопад 1918 – березень 1921)

Утворення Директорії на чолі з В. Винниченком. Склад Директорії УНР. Відновлення республіканського ладу. Сесія Трудового Конгресу. Відновлення законів УНР. Наступ більшовиків на Україну. Оголошення війни радянській Росії. Переговори з поляками, Варшавський договір. Наступ польсько-українських військ. Контрнаступ більшовиків. Утворення Галицької ССР, її державний апарат. Ризький мирний договір. Включення Галичини і Західної Волині до складу Польщі.

Державний лад. Декларація Директорії. Конгрес трудового народу. Рада Народних Міністрів. Місцеве самоврядування. Волосні, повітові, губернські комісари та отамани. Земські зібрання. Земські управи. Судочинство Директорії. Надзвичайні військові суди.

Соціокультурна ситуація в часи Директорії. Інновації Міністра освіти Івана Огієнко та Міністра мистецтв Дмитра Антоновича. Створення Української республіканської капели Олександра Кошиця. Внесок у національну: архітектуру В. Городецького, графіку Г. Нарбута, живопис О. Мурашка. Розвиток нової української літератури.

Тема 15. Західноукраїнська Народна Республіка (1918 – 1923)

Розпад Австро-Угорщини. Створення Української Національної Ради. Листопадовий чин. Проголошення Західноукраїнської Народної Республіки.

Організація і структура державного апарату. Центральні органи державної влади і управління. Національна рада. Президент. Державний секретаріат. Місцеві органи державної влади і управління. Повітові комісари. Громадські (сільські і містечкові) комісари. Повітові національні ради. Судово-прокурорські органи. Організація збройних сил,

Об'єднання ЗУНР і УНР в єдиній соборній Українській державі, Польсько-українська війна. Дипломатична діяльність ЗУНР. Проголошення диктатури Є.Петрушевича і створення Колегії уповноважених. Соціально-політичні та економічні перетворення у ЗУНР.

Визнання Радою послів Антанти за Польщею права на окупацію Східної Галичини. Еміграційний уряд ЗУНР. Проект основ державного устрою Галицької Республіки 1921р. Рішення Ради послів від 14 березня 1923 р. про анексію Східної Галичини Польщею. Причини падіння ЗУНР.

Розвиток культури на західноукраїнських землях періоду ЗУНР. Освіта і наука. Заснування широкої мережі загальнокультурних закладів та установ. Мистецькі та літературні досягнення доби ЗУНР.

Тема 16. Українські державотворчі спроби 30–50 рр. XX ст.

Примусове включення західноукраїнських земель до складу іноземних держав. Соціально-

економічне і політичне становище Західної України в складі Польщі і Північної Буковини в складі Румунії. Закон 26 вересня 1922 р. про воєводську автономію. Апарат управління Західною Україною і Північною Буковиною в період іноземного панування.

Пакт Молотова-Ріббентропа 1939 р. Таємна угода про розподіл впливів у Східній Європі. Початок Другої світової війни. Похід Червоної армії в Західну Україну. Створення і діяльність тимчасових органів народної влади. Народні збори Західної України та їх акти. Запровадження нового адміністративно-територіального поділу. Масові арешти і депортація місцевого населення до Сибіру.

Включення частини Буковини і Хотинського, Акерманського та Ізмаїльського повітів Бессарабії до складу України (1940 р.). Створення областей і районів. Організація місцевих органів радянської влади.

Загарбання Закарпаття Чехословаччиною. Проголошення Закарпатської Русі автономною територією. Адміністративна реформа 1928 р. Мюнхенська змова 1938 р. Виникнення Карпато-Української держави. Окупація краю Угорщиною. Входження Закарпаття до складу України. Створення органів народної влади. Державне будівництво. Народна Рада.

Напад фашистської Німеччини на Радянський Союз. Створення Українського національного комітету. Формування військових частин «Нахтігаль» та «Роланд». Спроба відновлення Української держави в окупованому німцями Львові. Акт незалежності України. Українське Державне Правління на чолі з Я. Стецьком. Українська Національна Рада у Львові. Утворення Української Національної Ради в Києві під проводом М. Величківського.

Розчленування території України і встановлення окупаційного режиму. Український Крайовий Комітет. Приєднання Галичини до Генеральної Губернії. Територіальний поділ окупованих українських територій. Рейхскомісаріат Україна. Дискрикт Галичина.

Створення Української повстанської армії, її діяльність. Формування дивізії «Галичина». Документи Української Головної Визвольної Ради.

Культурно-мистецький доробок митців – прихильників ОУН та УПА (Ю. Липа, Б. Бора, М. Вереса, О. Киянки, І. Багряного). Мистецький стиль Ніла Хасевича.

Тема 17. Українські землі в складі радянської республіки (XX ст.)

Колонізаторська політика більшовиків в Україні. Терор голодом 1921–1923 рр. Утвердження більшовицької тоталітарної політичної системи. Наступ на українську інтелігенцію. Політичні репресії проти освітян, українських письменників, компартії більшовиків України, урядовців УРСР тощо. Умиротворення українського селянства голодомором – геноцидом українського народу.

Колоніальний стан повоєнної України. Голод 1946–1947 рр. Тоталітарна репресивна система сталінського режиму 1940–1950-х років. Хрущовська відлига – спроба демократизації радянського суспільства та її згорання і посилення централізації у 1970–80 рр. Дисидентський рух. Рух «шестидесятників». Українська Гельсінська спілка. Процес горбачовської перебудови. Національно-визвольний рух в Україні кінця 1980-х – початку 1990-х рр.

Більшовицька «українізація» як провокація радянського режиму на виявлення всього українського з метою подальшої розправи. «Розстріляне відродження» – цілеспрямоване нищення тоталітарним сталінським режимом духовно-культурного та літературно-мистецького покоління 1930-х років, цвіту української нації. Репресії творчих мистецьких організацій, письменників, художників, музикантів, кобзарів, бандуристів, священнослужителів, пам'яток церковної архітектури тощо.

Культура повоєнного періоду як ланка тоталітарної машини. Повернення до політики заборон, переслідувань і репресій, деформацій у мовній сфері. Нав'язування теми подвигу у війні і воєнно-патріотичних проблем. Нищення культурної спадщини за ідеологічними й національними ознаками (твори українських митців, портрети українських політичних діячів, січових стрільців, діячів церкви тощо). Діяльність І. Дзюби, І. Драча, Л. Костенко, В. Симоненка, В. Стуса, Л. Лук'яненка, В. Чорновола.

Тема 18. Незалежна Українська держава

Процес перебудови і зміни в суспільно-політичному житті України, Розпад СРСР і угода про утворення Співдружності Незалежних Держав (СНД). Декларація про державний суверенітет

України 16 липня 1990 р., її зміст і значення. Акт проголошення незалежності України 24 серпня 1991 р. та його схвалення 1 грудня 1991 р. всенародним голосуванням. Ліквідація тоталітаризму.

Перші кроки демократизації суспільно-політичного життя. Громадські організації: партії, рухи, профспілки, товариства. Запровадження інституту президента. Органи самоврядування. Прийняття Конституції України 28 червня 1996 р. Структура, основні положення і значення Основного Закону держави. Вибори Президента України. Вибори до Верховної Ради України. Формування та діяльність гілок влади. Кабінети Міністрів України.

Формування атрибутів державності. Проблема унітаризму і федерації в Україні. Автономна Республіка Крим. Російська політика щодо Криму. Суспільно-політичні рухи та громадські організації. Класифікація політичних партій та об'єднань.

«Революція Гідності». Президентські вибори 2014 р., 2019 р. Зовнішньополітичні акції України щодо зміцнення миру і співробітництва, припинення воєнних конфліктів. Вступ до Ради Європи. Участь України у миротворчих заходах ООН, у програмі «Партнерство заради миру». Україна у складі СОТ. Агресія Росії проти України. Анексія Криму. Антитерористична операція. Операція Об'єднаних сил. Широкомасштабне вторгнення російських військ в Україну. Угода про асоціацію з Європейським Союзом. Міжнародні коаліції підтримки України.

Нові тенденції в культурному та релігійному житті. Конституювання помісної церкви (ПЦУ). Освіта, наука, техніка. Реформи в галузі освіти 1990-х, 2010-х років. Гуманізація системи освіти і виховання. Поява недержавних навчальних закладів: ліцеїв, гімназій, університетів. Наука. Діяльність АН України. Розвиток космонавтики. Розвиток літератури, театрального та музичного мистецтва. Роль та місце української культури в системі цінностей світової культури: ретроспектива і сучасність.

3. Структура освітнього компонента

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин										Форми роботи/ контролю
	денна форма здобуття вищої освіти					заочна форма здобуття вищої освіти					
	усього	у тому числі				усього	у тому числі				
		лекції	семінари / практичні	лабораторні	самостійна робота		лекції	семінари / практичні	лабораторні	самостійна робота	
Змістовий модуль 1. ПРОБЛЕМИ УКРАЇНСЬКОЇ ДЕРЖАВНОСТІ ТА КУЛЬТУРИ ПЕРІОДУ ДАВНЬОЇ ДОБИ ТА СЕРЕДНЬОВІЧЧЯ											
Тема 1. Вступ. Поняття та концептуальні засади освітнього компонента	5	2			3	4				4	УО, ДС
Тема 2. Прояви державності на українських землях. Витоки української культури	4		2		2	4				4	УО, ДС, АТ
Тема 3. Зародження української державності. Руська держава (IX–XII)	5	2			3	6	2			4	УО, ДС
Тема 4. Розвиток української державності. ВГД (XII–XIV)	4		2		2	4				4	УО, ДС, АТ
Тема 5. Литовсько-Руська держава (1352–1569)	5	2			3	6				6	УО, ДС
Тема 6. Українські землі в складі Речі Посполитої (1569–1648)	4		2		2	6		2		6	УО, ДС, АТ

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин										Форми роботи/ контролю
	денна форма здобуття вищої освіти					заочна форма здобуття вищої освіти					
	усього	у тому числі				усього	у тому числі				
		лекції	семінари / практичні	лабораторн і	самостійна робота		лекції	семінари / практичні	лабораторн і	самостійна робота	
Тема 7. Зародження козацтва. Гетьманська держава (1648–1657)	5	2			3	4				4	УО, ДС
Тема 8. Гетьманська держава. Період Руїни (1657–1687)	4				4	4				4	УО, ДС, АТ
Тема 9. Гетьманщина (1687–1774)	4	2			2	4				4	УО, ДС
Модульний контроль 1	2		2								МК
Разом за змістовим модулем 1	42	10	8		24	44	2	2		40	
Змістовий модуль 2. ВІД ІДЕЇ УКРАЇНСЬКОЇ ДЕРЖАВНОСТІ – ДО ДЕРЖАВНОЇ НЕЗАЛЕЖНОСТІ											
Тема 10. Українські землі під Російською імперією (кін. XVIII – поч. XX)	5	2			3	4				4	УО, ДС
Тема 11. Українські землі в складі Австро-Угорської імперії (кін. XVIII – поч. XX)	4		2		2	6		2		4	УО, ДС, АТ
Тема 12. Українська Народна Республіка (березень 1917 – квітень 1918)	5	2			3	6	2			4	УО, ДС
Тема 13. Україна періоду Гетьманату «Українська Держава» (1918)	4		2		2	4				4	УО, ДС, АТ
Тема 14. УНР періоду Директорії (листопад 1918 – березень 1921)	5	2			3	4				4	УО, ДС
Тема 15. Західноукраїнська Народна Республіка (1918 – 1923)	4		2		2	6		2		6	УО, ДС, АТ
Тема 16. Українські державотворчі спроби 30–50 рр. XX ст.	5	2			3	6				6	УО, ДС
Тема 17. Українські землі в складі радянської республіки (XX ст.)	5				5	4				4	УО, ДС, АТ
Тема 18. Незалежна Українська держава	4	2			2	4				4	УО, ДС
Модульний контроль 2			2								МК
Разом за змістовим модулем 2	43	10	8		25	46	2	4		40	
Консультації	5										
Усього годин	90	20	16		49	90	4	6		80	

4. Теми лекційних занять

№ з/п	№ теми	Назва теми	К-ть годин	
			денна	заочна
Змістовий модуль 1. ПРОБЛЕМИ УКРАЇНСЬКОЇ ДЕРЖАВНОСТІ ТА КУЛЬТУРИ ПЕРІОДУ ДАВНЬОЇ ДОБИ ТА СЕРЕДНЬОВІЧЧЯ				
1.	1	Вступ. Поняття та концептуальні засади освітнього компонента	2	
2.	3	Зародження української державності. Руська держава (IX–XII)	2	2
3.	5	Литовсько-Руська держава (1352–1569)	2	
4.	7	Зародження козацтва. Гетьманська держава (1648–1657)	2	
5.	9	Гетьманщина (1687–1774)	2	
Змістовий модуль 2. ВІД ІДЕЇ УКРАЇНСЬКОЇ ДЕРЖАВНОСТІ – ДО ДЕРЖАВНОЇ НЕЗАЛЕЖНОСТІ				
6.	10	Українські землі під Російською імперією (кін. XVIII – поч. XX)	2	
7.	12	Українська Народна Республіка (березень 1917 – квітень 1918)	2	2
8.	14	УНР періоду Директорії (листопад 1918 – березень 1921)	2	
9.	16	Українські державотворчі спроби 30–50 рр. XX ст.	2	
10.	18	Незалежна Українська держава	2	2
Разом			20	4

5. Теми семінарських занять

№ з/п	№ теми	Назва теми	К-ть годин	
			денна	заочна
Змістовий модуль 1. ПРОБЛЕМИ УКРАЇНСЬКОЇ ДЕРЖАВНОСТІ ТА КУЛЬТУРИ ПЕРІОДУ ДАВНЬОЇ ДОБИ ТА СЕРЕДНЬОВІЧЧЯ				
1.	2	Прояви державності на українських землях. Витоки української культури	2	
2.	4	Розвиток української державності. ВГД (XII–XIV)	2	
3.	6	Українські землі в складі Речі Посполитої (1569–1648)	2	2
4.	Теми 1-8	Модульний контроль 1	2	
Змістовий модуль 2. ВІД ІДЕЇ УКРАЇНСЬКОЇ ДЕРЖАВНОСТІ – ДО ДЕРЖАВНОЇ НЕЗАЛЕЖНОСТІ				
5.	11	Українські землі в складі Австро-Угорської імперії (кін. XVIII – поч. XX)	2	2
6.	13	Україна періоду Гетьманату «Українська Держава» (1918)	2	
7.	15	Західноукраїнська Народна Республіка (1918 – 1923)	2	2
8.	Теми 10-17	Модульний контроль 2	2	
Разом			16	6

6. Теми практичних занять

Не передбачено навчальним планом

7. Теми лабораторних занять

Не передбачено навчальним планом

8. Самостійна робота

Навчальний матеріал, передбачений для засвоєння під час самостійної роботи, виносить на підсумковий контроль разом із матеріалами, які опрацьовувалися під час лекційних і семінарських занять. Формами контролю є тести, контрольні роботи, індивідуальні завдання, індивідуальні проекти (презентації з дослідженої проблеми), переклади, усні опитування.

Самостійна робота здобувачів освіти включає:

- підготовку до аудиторних занять (лекцій, семінарів);
- виконання завдань з освітнього компонента впродовж семестру;
- роботу над окремими темами освітніх компонентів, які згідно з робочою програмою освітнього компонента винесені на самостійне опрацювання здобувачами освіти;

- підготовку до всіх видів підсумкового контролю, у тому числі до модульних робіт;
- підготовку до атестації здобувачів освіти (за наявності) тощо.

Назва теми	Усього год. самостійної роботи / Завдання	Література	Контрольні заходи
Тема 1. Вступ. Поняття та концептуальні засади освітнього компонента	3 год. Опрацювання рекомендованої літератури; обговорення тематичних питань	Основна: 1, 3, 4, 7, 8 Допоміжна: 5, 20, 25	Усне опитування, виступ
Тема 2. Прояви державності на українських землях. Витоки української культури	2 год. Опрацювання рекомендованої літератури; обговорення тематичних питань	Основна: 1, 3, 4, 7, 8 Допоміжна: 5, 20, 25	Усне опитування, виступ
Тема 3. Зародження української державності. Руська держава (IX–XII)	3 год. Опрацювання рекомендованої літератури; обговорення тематичних питань	Основна: 1, 3, 4, 7, 8 Допоміжна: 5, 20, 25	Усне опитування, виступ
Тема 4. Розвиток української державності. ВГД (XII–XIV)	2 год. Укладання порівняльної таблиці ознак державності та досягнень культури Русі та ВГД		Письмова робота
Тема 5. Литовсько-Руська держава (1352–1569)	3 год. Опрацювання рекомендованої літератури; обговорення тематичних питань	Основна: 1, 3, 4, 7, 8 Допоміжна: 5, 20, 25	Письмова робота – обсягом до 1 сторінки
Тема 6. Українські землі в складі Речі Посполитої (1569–1648)	2 год. Опрацювання рекомендованої літератури; обговорення тематичних питань	Основна: 1, 3, 4, 7, 8 Допоміжна: 5, 20, 25	Усне опитування, тести, виступ
Тема 7. Зародження козацтва. Гетьманська держава (1648–1657)	3 год. Опрацювання рекомендованої літератури; обговорення тематичних питань	Основна: 1, 3, 4, 7, 8 Допоміжна: 5, 20, 25	Усне опитування, тести, виступ
Тема 8. Гетьманська держава. Період Руїни (1657–1687)	4 год. Опрацювання рекомендованої літератури; обговорення тематичних питань	Основна: 1, 3, 4, 7, 8 Допоміжна: 5, 20, 25	Усне опитування, тести, виступ
Тема 9. Гетьманщина (1687–1774)	2 год. Укладання порівняльної таблиці ознак державності та досягнень культури в добу Гетьманської держави (Гетьманщини)		Письмова робота
Тема 10. Українські землі під Російською імперією (кін. XVIII – поч. XX)	3 год. Опрацювання рекомендованої літератури; обговорення тематичних питань	Основна: 1, 3, 4, 7, 8 Допоміжна: 5, 20, 25	Усне опитування, виступ
Тема 11. Українські землі в складі Австро-Угорської імперії (кін. XVIII – поч. XX)	2 год. Опрацювання рекомендованої літератури; обговорення тематичних питань	Основна: 1, 3, 4, 7, 8 Допоміжна: 5, 20, 25	Усне опитування, виступ
Тема 12. Українська Народна Республіка	3 год. Опрацювання рекомендованої	Основна: 2, 3, 4, 7, 8	Письмова робота – обсягом до

(березень 1917 – квітень 1918)	літератури; обговорення тематичних питань	Допоміжна: 5, 20, 25	1 сторінки
Тема 13. Україна періоду Гетьманату «Українська держава» (1918)	2 год. Опрацювання рекомендованої літератури; обговорення тематичних питань	Основна: 2, 3, 4, 7, 8 Допоміжна: 5, 20, 25	Усне опитування, виступ
Тема 14. УНР періоду Директорії (листопад 1918 – березень 1921)	3 год. Опрацювання рекомендованої літератури; обговорення тематичних питань	Основна: 2, 3, 4, 7, 8 Допоміжна: 5, 20, 25	Усне опитування, виступ
Тема 15. Західноукраїнська Народна Республіка (1918 – 1923)	2 год. Укладання порівняльної таблиці ознак державності та досягнень культури УНР (УЦР), Гетьманату, Директорії УНР, ЗУНР		Письмова робота
Тема 16. Українські державотворчі спроби 30–50 рр. XX ст.	3 год. Опрацювання рекомендованої літератури; обговорення тематичних питань	Основна: 2, 3, 4, 7, 8 Допоміжна: 5, 20, 25	Усне опитування, виступ
Тема 17. Українські землі в складі радянської республіки (XX ст.)	5 год. Опрацювання рекомендованої літератури; обговорення тематичних питань	Основна: 2, 3, 4, 7, 8 Допоміжна: 5, 20, 25	Усне опитування, виступ
Тема 18. Незалежна Українська держава	2 год. Перегляд документальних фільмів, присвячених незалежності України		Диспут
Разом:	49		

Індивідуальне завдання

Складовою самостійної роботи здобувача освіти є індивідуальне завдання. Підготовка ІЗ здійснюється на основі опрацьованого матеріалу та зібраної інформації, її аналізу та формулювання висновків. ІЗ оформляється у відповідності з встановленими вимогами.

Виконання індивідуального завдання полягає у розробці проєкту на задану тему.

В індивідуальній роботі здобувачі освіти повинні показати:

- правильне розуміння поставленого завдання;
- вміння працювати з джерелами та літературою;
- висловлювати свої думки стосовно вибраної теми і робити обґрунтовані висновки на основі проведеного дослідження;
- можливість використовувати теоретичні знання, отримані на семінарських заняттях, застосовувати сучасні методи дослідження роботи з інформацією.

Індивідуальні завдання: підготовка проєктів, фіксованих виступів, доповідей та виступів на заняттях, засіданнях круглого столу, конференціях, публікація тез і статей. Рекомендації щодо виконання завдань та критерії оцінювання надаються викладачем під час занять. Враховуючи академічні свободи, теми обираються із переліку нижче, або самостійно, але корелюються з тематикою занять і узгоджуються з викладачем.

Результати роботи можна представити у вигляді презентації.

Процес підготовки презентації ІЗ – послідовність певних етапів. Насамперед готується есе за обраною темою, яке є основою для подальшої підготовки презентації.

Вимоги до оформлення есе презентації:

- текст записується у таблицю (маршрутний лист), яка має такий вигляд:

Етапи презентації	Номер слайду
ВСТУП	1

Представлення теми та виконавця Оголошення мети проєкту...	
План роботи, розділи, з яких складається презентація Тривалість презентації	2
ОСНОВНА ЧАСТИНА Розкриття першого пункту плану...	3
...	№
ПІДСУМОК	№+1
ВИСНОВОК	№+2

- обсяг доповіді відповідає виступу у звичному темпі мовлення впродовж 3-4 хвилин.

Вимоги до оформлення слайдів презентації.

Структурно обов'язковими слайдами вважаються:

I – Титульний слайд (тема та автор)

II – Зміст (план роботи, розділи, з яких складається презентація)

III – N – Сама презентація (слайди, що розкривають тему)

N +1 Підсумок (по пунктах перераховано ключові моменти (або висновки по розділах) дослідження)

N+ 2 – Висновок (загальний висновок з досліджуваної теми, перспективи)

Критерії оцінювання презентації-виступу

Критерії оцінювання	Кількість балів
Відповідність темі	1
Ясність і логіка, структурованість сформованих слайдів	3
Повнота викладу змісту заявленої теми	3
Стильова єдність презентаційного матеріалу	1
Використання оптимальних технологій в оформленні слайдів	2
ВСЬОГО БАЛІВ	10

Тематика, термін виконання і захисту ІЗ доводиться до відома здобувачів освіти не пізніше 3-го тижня від початку семестру.

ТЕМАТИКА ІЗ

1. Основні періоди історії української державності
2. Культурно-історичні епохи
3. Кочові племена та їхня роль у формуванні української культури
4. Основні характерні риси трипільської культури
5. Теорії походження та зародження української державності
6. Державницькі реформи князів Володимира Великого та Ярослава Мудрого
7. Містобудування та архітектурні традиції Волинсько-Галицької держави
8. Люблінська унія та її наслідки для українського народу
9. Окаатоличення українців і Берестейська унія
10. Роль Церкви в розвитку української освіти XIV–XVII ст.
11. Роль братств у національно-культурному відродженні України.
12. Значення Острозької школи та Києво-Могилянської академії для української культури
13. Соціально-історичні умови виникнення запорізького козацтва
14. Переяславська угода: міфи і реальність
15. Особливості козацького звичаєвого права
16. Бароко в архітектурі та мистецтві козацької доби
17. Козацькі літописи та їх особливі ознаки
18. Відродження національної свідомості на Наддніпрянщині
19. Національне пробудження на західноукраїнських землях
20. історичне значення рішення про об'єднання ЗУНР з УНР
21. Тенденції розвитку української культури періоду Гетьманату Павла Скоропадського
22. Творчість митців періоду Директорії УНР

23. Сутність більшовицької політики «коренізація»
24. Трагізм «розстріляного відродження» 1930-х років для української культури
25. Політика польського уряду щодо населення Західної України
26. Культурно-мистецький доробок митців із середовища ОУН та УПА
27. Дисидентський рух в УРСР
28. Внесок української діаспори в становлення незалежності України
29. Революції 2000-2010-х рр.: причини і наслідки
30. Причини та події російсько-української війни

9. Методи навчання

Методи викладання освітнього компонента «Історія української державності та культури» спрямовані на розв'язання освітніх завдань, що визначає їх вибір. З іншого боку, вони залежать від мети конкретного заняття, змісту, навчальних можливостей здобувачів освіти, матеріально-технічного забезпечення.

Засоби навчання, які застосовуються при викладанні освітнього компонента, є словесні, наочні й практичні. Під час вивчення освітнього компонента «Історія української державності та культури» застосовуються перераховані методи навчання:

- розповідь – для оповідної, описової форми розкриття навчального матеріалу;
- пояснення – для розкриття сутності певного явища, закону, процесу;
- бесіда – для усвідомлення за допомогою діалогу нових явищ, понять;
- ілюстрація – для розкриття предметів і процесів через їх символічне зображення (малюнки, схеми, графіки);
- презентація – для унаочнення навчального матеріалу та його зорового сприйняття;
- проблемний виклад матеріалу – для створення й розв'язання проблемної ситуації;
- аналітичний метод – мисленнєвого або практичного розкладу цілого на частини з метою вивчення їх суттєвих ознак;
- індуктивний метод – для вивчення явищ від одиничного до загального;
- дедуктивний метод – для вивчення навчального матеріалу від загального до окремого, одиничного.

10. Форми контролю знань та критерії оцінювання

Оцінювання знань здобувачів освіти здійснюється за 100-бальною шкалою, яка переводиться відповідно у національну шкалу («відмінно», «добре», «задовільно», «незадовільно») та шкалу європейської кредитно-трансферної системи (ЄКТС – А, В, С, D, E, F, G). Згідно з п. 2.1. Положення про порядок оцінювання знань здобувачів освіти в умовах кредитно-трансферної системи організації освітнього процесу оцінювання академічних досягнень здобувачів освіти здійснюється під час міжсесійного (поточного та модульного) та підсумкового (семестрового) контролю знань.

Поточний контроль здійснюється з метою оцінювання якості роботи здобувача освіти впродовж семестру під час проведення семінарських, індивідуальних занять, а також для перевірки якості самостійної роботи здобувачів освіти. Поточний контроль може проводитися у формі усного чи письмового опитування або експрес-контролю на практичних заняттях та лекціях тощо, виступів здобувачів освіти при обговоренні питань на семінарських заняттях, а також у формі комп'ютерного тестування тощо.

Модульний контроль знань здійснюється через проведення аудиторних письмових контрольних робіт. Модульний контроль здійснюється на останньому в поточному змістовому модулі практичному занятті або за результатами контрольної роботи (тестування).

Підсумковий контроль знань проводиться у формі **екзамену** за екзаменаційними білетами, кожен з яких включає три питання (усно). Екзамен передбачає відповіді на питання, в яких здобувачі освіти повинні продемонструвати знання та сформулювати на їх основі розуміння проблематики курсу, а також отримані компетентності.

Оцінювання навчальних досягнень здобувачів освіти здійснюється за 100-бальною шкалою з таким розподілом балів: 70 балів – поточний контроль, 30 балів – модульний контроль, який анулюється, коли здобувач освіти іде на підсумковий (семестровий) контроль (30 балів). Якщо

підсумкова оцінка (бали) з освітнього компонента за результатами поточного та модульного контролю становить не менше 60 балів, то, за згодою здобувача освіти, вона може бути зарахована як підсумкова оцінка з освітнього компонента.

Остаточною оцінкою з освітнього компонента за семестр, яка вноситься до екзаменаційної відомості, є підсумкова оцінка, що складається з балів міжсесійного та підсумкового контролю.

Схема нарахування балів з освітнього компонента

Форми контролю	Види навчальної роботи	Оцінювання
Поточний контроль	Робота на семінарських заняттях: - доповідь з презентацією за тематикою самостійного вивчення освітнього компонента; - усне опитування, тестування, вирішення практичних завдань; - участь у навчальній дискусії, - обговоренні ситуаційного завдання тощо	Максимальна кількість балів з кожного семінару – 10
	<i>За роботу на семінарських заняттях здобувач максимально може отримати 60 балів</i>	
	Самостійна робота / Індивідуальне завдання - тематично, за узгодженням зі здобувачем освіти	Максимальна кількість балів за СР – 5 Максимальна кількість балів за ІЗ – 5
	<i>За результатами виконання завдань СР/ІЗ здобувач максимально може отримати 10 балів</i>	
Модульний контроль	Модульний контроль 1	Максимальна кількість балів – 15
	Модульний контроль 2	Максимальна кількість балів – 15
Підсумковий контроль (екзамен)	Екзамен проходить усно (у формі відповіді на екзаменаційні питання)	Максимальна кількість балів – 30
Додаткові бали	Участь у науково-практичних конференціях, конкурсах студентських робіт, підготовка наукових публікацій	Максимальна кількість балів – 7

За роботу на семінарських заняттях бали розподіляються таким чином:

Бали	Критерії оцінювання знань здобувача освіти на семінарському занятті		
	Характер пізнавальної діяльності	Структура відповіді	Характер відповіді
Мінімальна кількість – 2	Репродуктивне відтворення навчального матеріалу у вигляді доповнення до відповіді студентів	Зачитує виклад матеріалу запинаючись, інколи, читаючи сповільнено	Відповідь ситуативно усвідомлена
Нижче середньої – 3	Репродукція основних понять, категорій, принципів і закономірностей. Роз'яснення переважної кількості позицій	Зачитує визначення, послуговуючись інтернет-джерелом чи словником. Зачитує виклад матеріалу за підручником.	Відповідь усвідомлена, з наведенням власних прикладів
Вище середньої – 4	Наведення власних прикладів щодо застосування розкритих проблем	Чітка структурована відповідь за попередньо підготовленим планом та детальним описом його позицій, використання додаткових джерел	Повне та ґрунтовне висвітлення проблеми, узагальнення викладеного у вигляді чіткого переліку позицій

Максимальна кількість – 5	Представлення власної моделі, схеми, віртуального проєкту тощо	Власний мотивований, обґрунтований та відмінний від традиційного варіант відповіді	Повне та ґрунтовне висвітлення проблеми із застосуванням інноваційних форм викладу
----------------------------------	--	--	--

ПЕРЕЛІК ПИТАНЬ ДЛЯ МОДУЛЬНОГО/СЕМЕСТРОВОГО КОНТРОЛЮ

Перелік питань для модульного контролю

Питання для модульного контролю визначені за трьома рівнями:

Перший рівень – репродуктивний, що вимагає від здобувача освіти знань основних понять категоріального апарату та вміння їх застосовувати для виконання елементарних завдань;

Другий рівень – репродуктивно-творчий, що потребує самостійного пошуку, аналізу літератури з метою її застосування при виконанні певного завдання;

Третій рівень – творчо-пошуковий, що передбачає самостійне розв’язання індивідуальних завдань (переважно творчого характеру).

Перший рівень (максимальна кількість балів – 3).

1. Роки правління князя Володимира Великого
2. Роки правління князя Ярослава Мудрого
3. Коли волинський князь Роман об’єднав Галичину і Волинь в одне князівство?
4. 1199–1205 роки – в історії Волинсько-Галицької держави це період..?
5. Коли відбулося остаточне оформлення держави Річ Посполита?
6. Люблінська унія об’єднала в державі Річ Посполита ...
7. Який період в історії української державності називають Руїною?
8. В якій битві військо Б.Хмельницького вперше перемогло польську армію?
9. Який договір було укладено між Україною і Польщею в 1649 р.?
10. Назвіть дату прийняття Четвертого універсалу Української Центральної ради
11. 29 квітня – 14 грудня 1918р. – це ...
12. Урочисте проголошення злуки ЗУНР і УНР у Києві відбулося ...
13. За державним устроєм Карпатська Україна була ...
14. Політична організація, заснована в серпні 1920 р. і очолювана Є. Коновальцем
15. Коли було проголошено Акт відновлення Української держави у Львові?
16. Який період охоплює «хрущовська відлига»?
17. Коли зародився дисидентський рух в УРСР?
18. Українська Гельсінська група утворилася в?

Другий рівень (максимальна кількість балів – 5).

1. Поставте у хронологічній послідовності імена князів ВГД, які правили у XIII – XIV ст.
2. На які соціальні верстви поділялася людність держави Б. Хмельницького?
3. Розмістіть події Визвольної війни під проводом Б. Хмельницького за хронологією
4. До складу яких держав входили українські землі напередодні 1917 р.?
5. Як називався перший український уряд, створений у 1917 р.?
6. За комуністичного режиму населення України пережило голодомори в ... рр..

Третій рівень (максимальна кількість балів – 7).

1. Охарактеризуйте риси Трипільської культури
2. Визначте особливості культурного розвитку Руської держави
3. Охарактеризуйте полемічну літературу XVI–XVII ст.
4. Наведіть відмінності в культурному розвитку українських земель в складі Російської та Австро-Угорської імперій у XVIII – початку XX ст.
5. Досягнення в різних галузях культури та освіти в добу Гетьманату «Українська Держава»
6. Особливості культурних надбань «шестидесятників»

Перелік питань для семестрового контролю

1. Предмет історії української державності та культури
2. Трипільська культура
3. Витоки української державності
4. Християнізація українських земель за Володимира Великого та його попередників
5. Державний устрій Русі
6. Правотворчість Руської держави
7. Культурний розвиток Руської держави
8. Утворення Волинсько-Галицького князівства
9. Суспільний устрій держави Романовичів
10. Правова система ВГК
11. Культурний розвиток держави Романовичів
12. Литовсько-Руська держава
13. Магдебурзьке право
14. Литовські статuti
15. Державний лад Литовсько-Руської держави
16. Українські землі в складі Речі Посполитої
17. Суспільний устрій українських земель в II пол. XVI – I пол. XVII ст.
18. Берестейська церковна унія 1596 року
19. Культурний розвиток українських теренів у період Речі Посполитої
20. Зародження та розвиток українського козацтва
21. Гетьманська (Українська) держава в 1648–1654 рр.
22. Державний устрій Української держави 1648–1654 рр.
23. Роль православ'я у становленні Гетьманської держави
24. Зовнішньополітична складова Гетьманської держави 1648–1654 рр.
25. Українська державність в II половині XVII – XVIII ст.
26. Державний устрій України в II половині XVII – XVIII ст.
27. Конституція П.Орлика.
28. Українські землі в складі Російської імперії (XIX – початку XX ст.)
29. Українські землі в складі Австрійської імперії (XIX – початку XX ст.)
30. Культурний розвиток українських земель (XIX – початку XX ст.)
31. УНР за доби Української Центральної ради
32. Брестська конференція 1918 р.
33. Універсали Української Центральної ради
34. Державний устрій УНР 1917–1918 рр.
35. Зовнішньополітична діяльність в добу Української Центральної ради
36. Гетьманат «Українська держава»
37. Державний устрій Гетьманату «Українська держава»
38. Органи влади доби Гетьманату «Українська держава»
39. Культурний розвиток у період Гетьманату «Українська держава»
40. Директорія УНР
41. Державний устрій України за Директорії УНР
42. Органи влади доби Директорії УНР
43. Розвиток культури доби Директорії УНР
44. Західноукраїнська Народна Республіка
45. Державний устрій ЗУНР
46. Злука ЗУНР та УНР
47. Розвиток культури доби ЗУНР
48. Правотворчість ЗУНР
49. Радянська державність (1917–1920 рр.)
50. Державний устрій Радянської України (1917–1920 рр.)
51. Голодомори в Україні
52. Соціалістична державність в Україні (1921–1929 рр.)
53. Справа «Спілки визволення України».

54. Державні органи України (1921–1929 рр.)
55. «Розстріляне відродження»
56. УРСР (1929–1938 рр.)
57. Державний лад в Україні (1929–1938 рр.)
58. Репресії 1937 р. в Україні
59. Правова система УРСР 1929–1938 рр.
60. Створення УВО, ПУН, ОУН. Поділ ОУН
61. Карпатська Україна
62. Україна в II Світовій війні
63. Українська держава 1941 р.
64. Державний устрій України (1941–1945 рр.)
65. Рух спротиву на українських землях
66. Державність України в 1945–1964 рр.
67. Державні органи України в 1945–1964 рр.
68. Правотворчість України в 1945–1964 рр.
69. Дисидентство
70. «Шестидесятники»
71. Україна періоду перебудови.
72. Україна на шляху незалежності.
73. Державний устрій України з 1991 р.
74. Відстоювання територіальної цілісності України
75. Тенденції в розвитку культури сучасної України

Критерії оцінювання модульного/семестрового контролю

Вид завдання	Бали	Критерії оцінки
<i>Теоретичне питання</i> Перший рівень	3	Здобувач освіти володіє матеріалом в повному обсязі. Відповідь на питання сформульовано в термінах освітнього компонента, викладено науковою мовою.
	2	Здобувач освіти загалом володіє навчальним матеріалом, допускаючи при цьому окремі суттєві неточності та помилки
	1	Здобувач освіти частково володіє навчальним матеріалом або не володіє навчальним матеріалом
Другий рівень	5	Здобувач освіти володіє матеріалом в повному обсязі; аргументовано його викладає; глибоко та всебічно розкриває зміст теоретичного питання; демонструє авторську позицію здобувача освіти
	4	Самостійно викладає основний зміст навчального матеріалу, але без глибокого всебічного аналізу
	3	Здобувач освіти не в змозі ґрунтовно викласти зміст питання, допускаючи при цьому суттєві помилки
	2	Здобувач вищої освіти не в змозі викласти зміст питання, не володіє ключовими поняттями, не володіє навчальним матеріалом
<i>Практичне завдання</i> Третій рівень	7	Здобувач освіти дав повну, інноваційно орієнтовану, креативну, вичерпну відповідь, яка складається з: правильного вибору алгоритму вирішення завдання; структурованого викладу матеріалу теоретичної частини завдання; ґрунтовних висновків; авторське бачення проблеми та її практичне вирішення
	6	Здобувач освіти розуміє суть завдання, наявна особистісна позиція студента. Відповіді властиві інноваційність і креативність у вирішенні практичного завдання. Містить деякі помилки у виборі алгоритму вирішення завдання
	4-5	Здобувач освіти розуміє сутність проблеми, знає алгоритм її розв'язання. Містить суттєві помилки у виборі та реалізації алгоритму вирішення завдання; відсутня авторська позиція; містить грубі помилки й не має

		пояснень і висновків
	2	Здобувач освіти не розуміє або не повністю розуміє завдання; не в змозі його виконати; виконав завдання частково або й повністю неправильно (виконав менш ніж 20% завдання)

Розподіл балів, які отримують здобувачі освіти

1 семестр

ЗМ1					ЗМ2					(ПК+СР)+ МК / Підсумковий контроль (Е)
T ₂	T ₄	T ₆	СР/ІЗ (T1-T9)	МК1	T ₁₁	T ₁₃	T ₁₁	СР/ІЗ (T10-T18)	МК2	
С	С	С			С	С	С			
10	10	10	5	15	10	10	10	5	15	100

Умовні позначення: С – семінарське заняття, СР – самостійна робота, ІЗ – індивідуальне завдання, МК – модульний контроль, Е – екзамен.

У шкалі оцінювання здійснено розподіл 100 балів: 70 – поточний контроль, 30 – модульний контроль, який анулюється, коли здобувач освіти іде на підсумковий (екзамен) контроль (30 балів).

Шкала оцінювання

100-бальна шкала	шкала ЄКТС	оцінка за національною системою
90–100	A	відмінно
82–89	B	добре
74–81	C	
64–73	D	
60–63	E	задовільно
35–59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання
0–34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням освітнього компонента

11. Політики курсу

11.1. Політика щодо відвідування

Здобувач освіти повинен відвідувати всі види занять, передбачені навчальним планом, згідно з розкладом. Графік консультацій із освітнього компоненту оприлюднений на інформаційному стенді кафедри природничо-математичної, світоглядної освіти та інформаційних технологій. У разі відсутності здобувача на занятті він зобов'язаний його відпрацювати.

11.2. Політика щодо академічної доброчесності

Здобувач освіти повинен самостійно виконати всі завдання семінарських занять, а, у випадку запозичень інформації, зобов'язаний коректно її відображати з посилання на першоджерело. Використання будь-яких джерел інформації під час проведення різних форм оцінювання знань (семестровий, підсумковий контроль) заборонено.

Використання інструментів штучного інтелекту в освітній діяльності здійснюється у межах вимог академічної доброчесності та відповідно до Політик впровадження та використання ШІ в Коледжі. Здобувач освіти зобов'язаний використовувати технології штучного інтелекту відповідально, прозоро та етично, з обов'язковим дотриманням принципів академічної доброчесності.

Виявлення ознак академічної недоброчесності в письмовій роботі здобувача освіти є підставою для її незарахування, незалежно від масштабів плагіату. Жодні форми порушення

академічної доброчесності не толеруються. У випадку таких подій – реагування відповідно до Положення про академічну доброчесність учасників освітнього процесу Комунального закладу вищої освіти «Луцький педагогічний коледж» Волинської обласної ради.

11.3. Політика щодо дотримання термінів виконання завдань

Здобувач освіти повинен вчасно виконати всі завдання семінарських / практичних занять / лабораторних робіт у терміни, які встановлює викладач. Індивідуальну роботу здобувач освіти виконує самостійно, відповідно до методичних вказівок та визначених викладачем завдань і термінів. У випадку відсутності здобувача освіти на занятті з об'єктивних причин (хвороба, заява по поважній причині) термін здачі робіт може бути змінений. До підсумкової форми контролю (заліку / екзамену) здобувач освіти має відпрацювати пропущені заняття та здати усі теми / лабораторні роботи. Ліквідація заборгованості відбувається під час проведення консультацій з освітнього компонента за графіком, визначеним викладачем.

11.4. Політика щодо визнання результатів неформальної освіти (за бажанням викладача)

Якщо здобувач освіти отримав знання у неформальній (курси, семінари, тренінги, стажування) чи інформальній освіті і їх тематика, обсяг вивчення та зміст відповідають освітньому компоненту в цілому або його окремому розділу, змістовому модулю, темі (темам), що передбачені робочою програмою освітнього компонента, і проходження яких підтверджено документально (сертифікат, свідоцтво тощо), то зарахування результатів такого навчання здійснюється згідно з «Положенням про порядок визнання результатів навчання здобувачів вищої та фахової передвищої освіти, здобутих шляхом неформальної та/або інформальної освіти, у Комунальному закладі вищої освіти «Луцький педагогічний коледж» Волинської обласної ради».

12. Рекомендована література

Основна

1. Борисова О. В., Климов А. О. Історія української державності (Давні часи. Середньовіччя. Нова доба): підручник для ВНЗ: у 2-х томах. Київ: Кондор, 2018. Т. 1. 344 с.;
2. Борисова О. В., Климов А. О. Історія української державності (1917–2017 рр.): підручник для ВНЗ: у 2-х томах. Київ: Кондор, 2018. Т. 2. 464 с.
3. Дем'янюк О. Цивілізаційний вимір України: сюжети поступу : навч. посіб. Луцьк : ПП Іванюк В.П., 2018. 116 с.
4. Левицька Н. М., Береговий С. І. Історія української культури : навчально-методичний посібник. Київ : Кондор, 2025. 326 с.
5. Музиченко П. П. Історія держави і права України. Київ : Т-во «Знання», КОО, 2017. 437 с.
6. Сабадаш Ю. С. Історія української культури (від стародавніх часів до XIX століття) : ілюстрована хрестоматія. Київ : Ліра К, 2020. 320 с.
7. Сабадаш Ю. С., Нікольченко Ю. М., Дабло Л. Г. Історія української культури : курс лекцій. Київ : Кондор, 2022. 230 с.
8. Терещенко Ю. Україна та Європа : нарис історії від найдавніших часів до початку XIX ст. Київ : Темпора, 2024. 892 с.
9. Українська державність: історико-правові нариси / кер. проєкту С. Кубів, О. Святоцький. Київ : Право України, 2021. 970 с.

Допоміжна

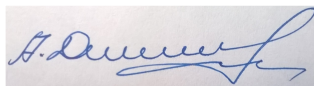
1. Артюх Л. Ф., Бондаренко В. Д., Гардашук Т. В. Історія Української культури: у 5 томах. Київ, 2013.
2. Білецький Л. «Руська Правда» й історія її тексту. Київ : Либідь, 1993. 312 с.
3. Величко С. Літопис. Київ : Дніпро, 1991. 344 с.
4. Вербицька П. В., Хома І. Я. Історія української культури: європейський контекст. Львів : Львівська політехніка, 2015. 304 с.
5. Горелов М., Моця О., Рафальський К. Цивілізаційна історія України. Київ : Знання, 2005. 788 с.
6. Гречко В., Кислюк К. Історія української культури. Київ : Кондор, 2016. 352 с.
7. Дем'янюк О.Й. Військово-політичні аспекти перебування органів влади Директорії УНР на території Волині навесні 1919 р. Військово-науковий вісник. 2022. Вип. 38. С. 39–53.

8. Дем'янюк О. Волинь в Українській революції : навчально-методичний посібник для вчителів ЗЗСО. Луцьк : ФОП Мажула Ю. М., 2025. 176 с.
9. Дем'янюк О. Генерування ідей творення української нації в Наддніпрянській Україні в другій половині XIX століття. Актуальні проблеми сучасної освіти та науки в контексті євроінтеграційного поступу : м-ли VIII Міжнарод. наук.-практ. конф. (26 травня 2022 р., м. Луцьк). / упоряд.: О. А. Бундак, Н. Г. Конон. Луцьк : ЛІРоЛ, 2022. С. 23–25.
10. Дем'янюк О. Й. Нариси з історії державотворення в Україні. Луцьк : Твердиня, 2005. 160 с.
11. Дем'янюк О. Уроки діяльності Директорії УНР на території Волинської губернії в національно-патріотичному вихованні молодих волинян. Методологічні та методичні проблеми викладання соціально-економічних дисциплін у сучасному освітньому процесі: м-ли допов (статей, тез). учасників XII наук.-практ. інтернет-конф. (м. Луцьк, 29 листопада 2022). Луцьк : КЗВО «Луцький педагогічний коледж» – ВІППО, 2022. С. 11–16.
12. Качкан В. А., Божко Н. М., Величко О. Б. Історія української культури : підручник для мед. ВНЗ IV р.а. Київ : Медицина, 2021. 368 с.
13. Кузьминець О., Калиновський В., Дігтяр П. Історія держави і права України. Київ : Україна, 2015. 468 с.
14. Літопис руський / Пер. з давньорус. Л. Є. Махновця; Відп. ред. О. В. Мишанич. Київ : Дніпро, 1989. XVI+591 с.
15. Літопис гадяцького полковника Григорія Грабянки. Київ : Т-во «Знання», 1992. 192 с.
16. Малик Я., Вол Б., Чуприна В. Історія української державності. Львів : Світ, 1995. 248 с.
17. Огієнко І. Українська культура. Київ, «Абрис», 1991. 272 с.
18. Павленко Ю., Храмов Ю. Українська державність у 1917–1919 роках. Київ : Знання, 1995. 114 с.
19. Павлова О. Ю. Історія української культури. Київ : Центр учбової літератури. 340 с.
20. Плохій С. Брама Європи. Історія України від скіфських воєн до незалежності. Харків : КСД, 2023. 496 с.
21. Слісаренко А., Гусєв В., Литвин В. Новітня історія України. Київ : Вища школа, 2012. 719 с.
22. Смолій В., Степанов В. Українська державна ідея XVII–XVIII ст.: проблеми формування, еволюції, реалізації. Київ : Либідь, 1997. 253 с.
23. Терлюк І. Литовські статuti та їх застосування в Україні. Львів : Світ, 1999. 122 с.
24. Тищик Б. Суспільно-політичний лад і право України у складі Литовської держави та Речі Посполитої / Б. Тищик, О. Вівчаренко. – Івано-Франківськ : Лелія, 1990. – 184 с.
25. Шейко В., Білоцерківський В. Історія української культури. Київ : Знання, 2013. 272 с.
26. Яворницький Д. Історія запорізьких козаків : у 3-х томах. Київ : Наук. думка, 1990–1992.

Інформаційні ресурси

1. URL: <http://www.nbuv.gov.ua/> (Національна бібліотека України імені В. І. Вернадського)
2. URL: <https://dnrb.gov.ua/ua/> (Державна науково-педагогічна бібліотека України імені В. О. Сухомлинського НАПН України)
3. URL: <https://kph.ffs.npu.edu.ua/2010-05-16-22-55-49/204-wwwfilosofhistoricro-c-libr> (Національний педагогічний університет імені М.П. Драгоманова. Інститут філософської освіти та науки)
4. URL: <http://www.gileya.org/> (Збірник наукових праць «Гілея: науковий вісник». Фахове видання з філософських, політичних та історичних наук)
5. URL: <http://www.nbuv.gov.ua/> (Національна бібліотека України імені В.І. Вернадського)
6. URL: <http://www.lsl.lviv.ua/> (Львівська національна наукова бібліотека України імені В. Стефаника)
7. URL: <http://www.history.org.ua> (Інститут історії Національної Академії наук України)

Викладач

О. Й. Дем'янюк